מתקנים עולם – מעשה אחד בכל פעם

ערכה מלאה למערך 45 דקות

מסלול רגיל · לכיתות ז'–ט' · חינוך, ערכים ומעורבות

יצרה: רוית ראש בן ישי

מדריך למורה

יצרה: רוית ראש בן ישי

מתקנים עולם – מעשה אחד בכל פעם · מתקנים עולם – מעשה אחד בכל פעם

שיעור על תיקון עולם לכיתות ז'–ט' · חינוך, ערכים ומעורבות. שמונה שלבים, שלושה מסלולים (רגיל, חנ"מ, עולים), מצגת ודף להדפסה לכל שלב.

מערך 45 דקות

זמן	שלב	מה עושים
0–3	פתיחה	כותבים על הלוח "תיקון עולם" ושואלים: "מה שבור בעולם – ומה אפשר לתקן?" אוספים מילים בלי לשפוט.
3–10	שלב א' – מה זה תיקון עולם?	מקרינים את המצגת: מאיפה בא הביטוי "תיקון עולם" (משנה, תפילה, הגות, היום).
10–16	שלב ב' – מעשים קטנים – שינוי גדול	מציגים את "מעגלי ההשפעה": אני החברים והכיתה בית הספר הקהילה והעולם.
16–30	שלב ג' – הזדמנות שנייה ומישהו שמאמין	שאלות לפני הצפייה (2 דק'). מקרינים את סרטון הפתיחה מהקישור באתר (נפתח בחלון חדש).
30–37	שלב ו' – טוב ברשת	קוראים "מוות וחיים ביד לשון" ומציגים את חמש שאלות הבדיקה לפני ששולחים.
37–45	שלב ח' – רפלקציה, אתגר ותעודה	יומן רפלקציה – כתיבה אישית שקטה.

מערך 90 דקות

זמן	שלב	מה עושים
0–4	פתיחה	שאלת פתיחה "מה שבור בעולם – ומה אפשר לתקן?", מציגים את מפת שמונת השלבים ואת הכותרת "מתקנים עולם – מעשה אחד בכל פעם".
4–15	שלב א' – מה זה תיקון עולם?	מקרינים את המצגת: מאיפה בא הביטוי "תיקון עולם" (משנה, תפילה, הגות, היום).
15–25	שלב ב' – מעשים קטנים – שינוי גדול	מציגים את "מעגלי ההשפעה": אני החברים והכיתה בית הספר הקהילה והעולם.
25–41	שלב ג' – הזדמנות שנייה ומישהו שמאמין	שאלות לפני הצפייה (2 דק'). מקרינים את סרטון הפתיחה מהקישור באתר (נפתח בחלון חדש).
41–53	שלב ד' – התנדבות וקהילה	מציגים תחומי התנדבות ושואלים: "מי כבר התנדב? איפה?"
53–63	שלב ה' – שומרים על העולם	קוראים את שלושת המקורות על שמירת הבריאה ושואלים: מה הם מבקשים מאיתנו היום?
63–73	שלב ו' – טוב ברשת	קוראים "מוות וחיים ביד לשון" ומציגים את חמש שאלות הבדיקה לפני ששולחים.

זמן	שלב	מה עושים
73–83	שלב ז׳ – פרויקט השינוי שלנו	מציגים רעיונות לפרויקטים ומשחק "סדר הצעדים".
83–90	שלב ח׳ – רפלקציה, אתגר ותעודה	יומן רפלקציה – כתיבה אישית שקטה.

יצרה: רוית ראש בן ישי

שלב ז׳ (פרויקט השינוי) יכול להתפתח לפרויקט כיתתי של כמה שבועות. סרטון הפתיחה (שלב ג׳) נפתח מהאתר.

דגשים להנחיה

- שיחה בטוחה: קובעים מראש: מקשיבים בלי לצחוק, מותר לדלג, לא מספרים סיפורים אישיים של אחרים.
- מתאים לכל הכיתות: המקורות מוצגים כמקורות תרבות וערכים, ולצדם ערכים אוניברסליים. התכנים ניטרליים, לא פוליטיים, ומתאימים לכיתות ממלכתיות וממלכתיות-דתיות.
- סרטון הפתיחה: הסרטון נפתח בחלון חדש. הוא מזכיר עבר של הסתבכות בפשע וכלא נוער, ולכן כדאי לצפות בו לפני השיעור. בכיתה מדברים על הרעיון – הזדמנות שנייה ומבוגר אחד שמאמין – בלי להתעכב על פרטים אישיים של המספר.
- הזדמנות שנייה – ברגישות: ייתכן שבכיתה יש תלמידים עם עבר מורכב או עם בני משפחה כאלה. מדברים על בחירות ועל אמון, לא על "ילדים רעים". לא מבקשים לשתף.
- בלי שיפוט: במשחקי המיון מטרת הדיון היא להבין – לא לשפוט אנשים. "כוונה טובה – משהו חסר" היא הזדמנות לשפר, לא לבקר.
- פרויקט אמיתי: בחרו יחד פרויקט אחד או שניים לביצוע בפועל. כדאי לתאם עם הרכזת החברתית ולשתף הורים.
- חנ"מ: מסלול חנ"מ: טקסט מקוצר, פחות אפשרויות בכל שאלה ופחות פריטים. מומלץ לקרוא בקול ולעבוד בזוגות.
- עולים: מסלול עולים: מילות מפתח באנגלית ליד הכותרות, תרגום קצר לכל מקור ותקציר באנגלית לסיפור.
- מצב מקרן: בכל דף יש כפתור "מצב מקרן" שמגדיל את הכתב ומסתיר תפריטים – נוח להפעלה מול הכיתה. בכל שלב יש גם מצגת עם הערות למורה.

רגישות ושיתוף

1. אם תלמיד/ה משתף/ת בקושי אישי (למשל בעקבות הדיון על הזדמנות שנייה): מקשיבים ברוגע ואומרים "תודה ששיתפת".
2. לא מבקשים פרטים מול הכיתה. מציעים לדבר אחרי השיעור.
3. לא מבטיחים סודיות כשיש חשש לפגיעה – מסבירים בעדינות שנעזרים במי שיכול לעזור.
4. מעבירים מידע ליועצת לפי נוהלי בית הספר.
5. חוזרים לתלמיד/ה בימים הבאים: "רציתי לבדוק מה שלומך."

מקורות העזרה לתלמידים: פנו ליועצת, לנאמני החוסן המורים או לנאמני החוסן התלמידים.

שלב א' – מה זה תיקון עולם?

יצירה: רות ראש בן ישי

דף למורה · מתקנים עולם – מעשה אחד בכל פעם

המטרה: להכיר את המושג "תיקון עולם", לקרוא מקורות מהמסורת היהודית ומערכים אוניברסליים, ולנסח מה הם אומרים לנו היום.

זמן: 11 דקות במערך 90 · 7 דקות במערך 45

מהלך

1. מקרינים את המצגת: מאיפה בא הביטוי "תיקון עולם" (משנה, תפילה, הגות, היום).
2. זוגות בוחרים מקור אחד מתוך כרטיסי המקורות וממלאים "ניתוח מקור": מה כתוב במילים שלי, מה המסר, דוגמה מהיום.
3. חידון "מה המסר?": מתאימים כל מקור לרעיון שלו. סבב שיתוף קצר: איזה מקור הכי מדבר אליכם?

תשובות ודגשים

- חידון "מה המסר?": כל מקור מותאם לרעיון שמופיע בכרטיס שלו (באתר, בכפתור "מה הרעיון").
- "מפני תיקון העולם" – במשנה (מסכת גיטין, פרק ד): תקנות חכמים לטובת סדר חברתי צודק.
- בניתוח מקור אין תשובה אחת נכונה – מחפשים: הבנה של המילים, מסר כללי ודוגמה מוחשית מהיום.

שימו לב לתלמידים שהנושא נוגע בהם. מקורות עזרה: פנו ליועצת, לנאמני החוסן המורים או לנאמני החוסן התלמידים.

שלב א' – מה זה תיקון עולם?

צדה: רות ראש בן ישי

דף עבודה · מתקנים עולם – מעשה אחד בכל פעם

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

מאיפה בא הביטוי "תיקון עולם"?

- במשנה: הביטוי "מִפְּנֵי תִּקּוּן הָעוֹלָם" מופיע במשנה (מסכת גיטין, פרק ד). חכמים קבעו תקנות כדי שהחברה תתנהל בצדק ובסדר, ושאנשים לא ייפגעו – זה היה "תיקון העולם".
- בתפילה: בתפילת "עלינו לשבח", שנאמרת בסוף כל תפילה, מופיעה התקווה "לְתַקֵּן עוֹלָם". כך הרעיון נכנס לחיי היום-יום.
- בהגות: בהגות היהודית המאוחרת קיבל הרעיון משמעות רחבה: לכל אדם יש תפקיד – לתקן משהו שבור בעולם, גם בדברים קטנים.
- היום: היום "תיקון עולם" פירושו לקחת אחריות: לעשות טוב לאנשים, לחברה ולסביבה – כל אחד ואחת במקום שבו הם נמצאים.

מקורות

"לֹא עָלֶיךָ הַמְּלָאכָה לִגְמוֹר, וְלֹא אַתָּה בֶּן חוֹרִין לִבָּטֵל מִמֶּנָּה." – פרקי אבות, פרק ב (רבי טרפון)

"כָּל הַמְקַיֵּם נֶפֶשׁ אַחַת – מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִלּוּ קִיֵּם עוֹלָם מָלֵא." – על פי משנה, מסכת סנהדרין, פרק ד

"וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ." – ספר ויקרא, פרק יט

"דַּעֲלָךְ סְנֵי – לְחַבְרָךְ לָא תַּעֲבֵיד. (מה ששנוא עליך – אל תעשה לחברך.)" – תלמוד בבלי, מסכת שבת לא ע"א (הלל)

"בִּמְקוֹם שֶׁאֵין אֲנָשִׁים – הִשְׁתַּדֵּל לִהְיוֹת אִישׁ." – פרקי אבות, פרק ב (הלל)

"אִם אֵין אֲנִי לִי – מִי לִי? וּכְשֶׁאֲנִי לְעַצְמִי – מָה אֲנִי? וְאִם לֹא עַכְשָׁיו – אֵימָתַי?" – פרקי אבות, פרק א (הלל)

ניתוח מקור – בחרו מקור אחד

המקור שבחרתי:

מה כתוב כאן – במילים שלי?

מה המסר, לדעתי?

דוגמה מהחיים שלנו היום:

התאמה: איזה רעיון מתאים לכל מקור?

#	המקור	מספר הרעיון
1	לֹא עָלֶיךָ הַמְּלָאכָה לִגְמוֹר, וְלֹא אַתָּה בֶּן חוֹרִין ל	
2	כָּל הַמְקַיֵּם נֶפֶשׁ אַחַת – מַעֲלָה עָלָיו הַכָּתוּב כְּא	
3	וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ.	
4	דַּעֲלָךְ סְנֵי – לְחַבְרָךְ לָא תַּעֲבֵיד. (מה ששנוא עליך –	
5	בִּמְקוֹם שֶׁאֵין אֲנָשִׁים – הִשְׁתַּדֵּל לִהְיוֹת אִישׁ.	
6	אִם אֵין אֲנִי לִי – מִי לִי? וּכְשֶׁאֲנִי לְעַצְמִי – מָה א	

1. איזון בין דאגה לעצמי לבין אחריות לאחרים – ופעולה עכשיו, לא "מתישהו".
2. לא מחכים שמישהו אחר יתחיל – לוקחים אחריות.
3. "כלל הזהב" – לפני שעושים משהו לאחר, שואלים: הייתי רוצה שיעשו לי את זה?
4. לראות את האחר כמו את עצמנו – זו נקודת ההתחלה של כל תיקון.
5. כל אדם הוא עולם שלם – עזרה לאדם אחד היא שינוי עצום.
6. אל תוותרו בגלל שהמשימה גדולה – כל אחד עושה את החלק שלו.

שלב ב' – מעשים קטנים – שינוי גדול

יצרה: רויתי ראש בן ישי

דף למורה · מתקנים עולם – מעשה אחד בכל פעם

המטרה: לזהות מעשים קטנים של תיקון בכיתה ובבית הספר ולהבחין בין עזרה אמיתית לבין עזרה "לראווה".

זמן: 10 דקות במערך 90 · 6 דקות במערך 45

מהלך

1. מציגים את "מעגלי ההשפעה": אני החברים והכיתה בית הספר הקהילה והעולם.
2. משחק המיון: תיקון אמיתי / כוונה טובה – אבל משהו חסר / לא תיקון. דנים בעיקר בפריטים האמצעיים.
3. כל תלמיד/ה בוחר/ת 7 משימות ל"אתגר 7 הימים" ומתחייב/ת לראשונה כבר היום.

תשובות ודגשים

- משחק המיון: 1. תיקון אמיתי · 2. כוונה טובה – אבל משהו חסר · 3. תיקון אמיתי · 4. כוונה טובה – אבל משהו חסר · 5. זה לא תיקון · 6. תיקון אמיתי · 7. כוונה טובה – אבל משהו חסר · 8. תיקון אמיתי · 9. זה לא תיקון · 10. תיקון אמיתי · 11. כוונה טובה – אבל משהו חסר · 12. תיקון אמיתי · 13. זה לא תיקון · 14. תיקון אמיתי
- "כוונה טובה – משהו חסר": מעשה טוב שחסרים בו כבוד, עקביות או נוכחות אמיתית. לא שופטים את האדם – משפרים את המעשה.

שימו לב לתלמידים שהנושא נוגע בהם. מקורות עזרה: פנו ליועצת, לנאמני החוסן המורים או לנאמני החוסן התלמידים.

שלב ב' – מעשים קטנים – שינוי גדול

צרה: רות ראש בן ישי

דף עבודה · מתקנים עולם – מעשה אחד בכל פעם

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

מעגלי ההשפעה

מעגל	מעשה קטן שאני יכול/ה לעשות
אני	
החברים והכיתה	
בית הספר	
הקהילה והעולם	

משחק המיון: סמנו לכל מעשה

א = תיקון אמיתי · ב = כוונה טובה, אבל משהו חסר · ג = לא תיקון

#	המעשה	א / ב / ג
1	נועם רואה שתלמידה חדשה יושבת לבד ומזמין אותה לשבת עם החבורה.	
2	מאיה עוזרת לחבר בשיעורי בית – ומיד מצלמת ומעלה סרטון "תראו כמה אני נחמדה".	
3	בסוף ההפסקה תלמידים אוספים את הבקבוקים שנשארו על הספסלים, גם כאלה שלא שלהם.	
4	הכיתה אוספת בגדים לתרומה – אבל חלק מביאים בגדים קרועים ומלוכלכים "כי בכל מקרה זה בחינם".	
5	מישהו צוחק על תלמיד שנפל, ואז אומר "רק בצחוק, אל תהיה רגיש".	
6	דניאל שם לב שהמורה סוחבת ערימת ספרים ופותח לה את הדלת.	
7	קבוצה מתנדבת בבית אבות, אבל כל הביקור יושבת בצד עם הטלפונים.	
8	תמר כותבת פתק תודה לעובד הניקיון של בית הספר.	
9	תלמידים משאירים את כל הזבל בכיתה "כי יש מי שמנקה".	
10	בקבוצה הכיתתית מישהו כותב "בהצלחה מחר במבחן לכולם ".	
11	אורי מציע לעזור לשכנה המבוגרת עם הקניות – ואז שוכח ולא מגיע.	
12	קבוצה מחליטה לא לשתף שמועה על תלמידה ומבקשת גם מאחרים להפסיק להפיץ.	

#	המעשה יצרה: רוית ראש בן ישי	א / ב / ג
13	תלמיד שובר בטעות כיסא, ומסתיר את זה כדי שלא יידעו.	
14	שתי חברות מארגנות "פינת החלפת ספרים" בספרייה.	

בחרו מעשה אחד שסימנתם "ב". איך הופכים אותו לתיקון אמיתי?

אתגר 7 הימים – סמנו 7 ועשו אחד בכל יום

- ☐ לומר תודה למישהו שבדרך כלל לא אומרים לו
- ☐ להזמין מישהו/י שלבד להצטרף
- ☐ לעזור בבית בלי שיבקשו
- ☐ לכתוב הודעה טובה בקבוצה הכיתתית
- ☐ לאסוף לכלוך שלא שלי
- ☐ להחמיא באמת למישהו/י
- ☐ להקשיב לחבר/ה בלי להסתכל בטלפון
- ☐ לעזור למישהו/י בשיעורים
- ☐ לכבות אור ומזגן כשיוצאים מהכיתה
- ☐ לסלוח על משהו קטן
- ☐ לשאול מבוגר/ת "איך אפשר לעזור?"
- ☐ לחייך ולומר בוקר טוב לשומר/ת בשער

שלב ג' – הזדמנות שנייה ומישהו שמאמין

צדה: דורית ראש בן ישי

דף למורה · מתקנים עולם – מעשה אחד בכל פעם

המטרה: לדון בכוחו של מבוגר אחד שמאמין, לקרוא סיפור קצר ולחשוב איך אנחנו נותנים הזדמנות שנייה לאחרים ולעצמנו.

זמן: 16 דקות במערך 90 · 14 דקות במערך 45

מהלך

1. שאלות לפני הצפייה (2 דק'). מקרינים את סרטון הפתיחה מהקישור באתר (נפתח בחלון חדש).
2. דיון בשאלות אחרי הצפייה – במליאה או בקבוצות. מחברים למקורות "הוי דן את כל האדם לכף זכות" ו"במקום שבעלי תשובה עומדים".
3. קריאת הסיפור "המפתחות של החממה" ושאלות ההבנה (במערך 45 – קריאה בקול ושלוש שאלות בלבד).
4. תרחיש "התלמיד החדש" במליאה. סיום: מכתב תודה למבוגר/ת שהאמין/ה בי (אפשר כמשימת בית).

תשובות ודגשים

- שאלות ההבנה: 1. כי חשב שכולם כבר החליטו שהוא בעייתי · 2. נתנה לו אחריות על החממה · 3. על כך שראתה אותו עוזר בסבלנות לאחיו הקטן · 4. אמון ואחריות · 5. בניית מערכת טפטוף מבקבוקים ישנים · 6. נתן הזדמנות לתלמיד חדש שלחשו עליו
- שאלות פתוחות – כיוונים: למשל: עידן היה ממשיך "לשחק את התפקיד", מתרחק עוד יותר או עוזב; ייתכן גם שהיה משתפר – אבל בלי תחושה שמאמינים בו. | אמון של אדם אחד יכול לפתוח אפשרויות שלא האמנו שקיימות; "מפתח" = הזדמנות ואחריות. | תשובות אפשריות: הוא רצה שהמסר יהיה כללי; הוא כבר מרגיש שהשינוי שלו; ענווה. כל תשובה מנומקת מתקבלת. | שושנה חיפשה את הטוב בעידן (הסבלנות) במקום לשפוט לפי השמועות – זה בדיוק "לדון לכף זכות".
- תרחיש "התלמיד החדש": הבחירות הירוקות – פנייה אישית, עצירת השמועה, הזמנה לקבוצה.
- הסרטון: לא מזכירים בכיתה את שם האדם או את מקור הסרטון; מתמקדים ברעיון של מבוגר אחד שמאמין.

שימו לב לתלמידים שהנושא נוגע בהם. מקורות עזרה: פנו ליועצת, לנאמני החוסן המורים או לנאמני החוסן התלמידים.

שלב ג' – הזדמנות שנייה ומישהו שמאמין

צדה: דעת ראש בן ישי

דף עבודה · מתקנים עולם – מעשה אחד בכל פעם

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

סרטון הפתיחה – לפני הצפייה

מה זה בשבילכם "הזדמנות שנייה"? האם כל אחד ואחת ראויים לה?

האם יש מבוגר/ת אחד/ת שהאמין/ה בכם – מורה, מאמן/ת, שכן/ה, בן/בת משפחה? (לא חובה לשתף)

אחרי הצפייה

מה היה רגע המפנה בסיפור? מה גרם לו לבחור דרך אחרת?

מה עשה המבוגר שהאמין בו – ומה הוא לא עשה?

איך הבחירה של אדם אחד להאמין בנער השפיעה על עוד הרבה אנשים בהמשך?

האם גם נער/ה יכולים להיות "האדם שמאמין" בחבר/ה? איך?

איך הסיפור קשור לרעיון של תיקון עולם?

מקורות על הזדמנות שנייה

- "הֱוֵי דָּן אֶת כָּל הָאָדָם לְכַף זְכוּת." (פרקי אבות, פרק א) – לחפש את הטוב באדם ולא למהר לשפוט.

- "אַל תִּסְתַּכֵּל בַּקַּנְקַן אֶלָּא בְּמַה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ." (פרקי אבות, פרק ד) – לא לשפוט לפי המראה החיצוני או לפי מה שאומרים.
- "בִּמְקוֹם שֶׁבַּעֲלֵי תְּשׁוּבָה עוֹמְדִים – צַדִּיקִים גְּמוּרִים אֵינָם עוֹמְדִים." (תלמוד בבלי, מסכת ברכות לד ע"ב) – מי שטעה ובחר לשנות את דרכו – ראוי להערכה גדולה.

יצרה: רוית ראש בן ישי

המפתחות של החממה

סיפור דמיוני. הדמויות אינן אנשים אמיתיים.

בכיתה ח׳3 כולם ידעו מי זה עידן. "זה שהעיפו אותו מבית הספר הקודם", לחשו. עידן ידע שמדברים עליו, ולכן החליט להקדים תרופה למכה: הוא איחר, צחק בקול בזמן השיעור ולא הכין שיעורי בית. "אם כולם בטוחים שאני בעייתי", חשב, "לפחות שיהיה לזה סיבה."

יום אחד, אחרי עוד הערה, ביקשה ממנו המורה למדעים, שושנה, להישאר אחרי השיעור. עידן כבר הכין את המשפט "לא עשיתי כלום". אבל שושנה לא נזפה בו. היא הוציאה מהתיק צרור מפתחות והניחה אותו על השולחן. "החממה של בית הספר מוזנחת," אמרה. "הצמחים מתייבשים. אני צריכה מישהו אחראי שיפתח אותה כל בוקר וישקה. חשבתי עליך."

עידן הסתכל עליה כאילו טעתה בשם. "עליי? את בטוחה?" שושנה חייכה: "ראיתי איך עזרת לאח הקטן שלך לקשור את השרוך בשער. מי שיש לו סבלנות לזה – יש לו סבלנות לעגבניות." עידן לקח את המפתחות. הם היו כבדים יותר ממה שחשב.

בשבועות הבאים עידן הגיע לבית הספר רבע שעה לפני כולם. בהתחלה רק השקה. אחר כך התחיל לקרוא על צמחים, ובנה עם שני חברים מערכת טפטוף מבקבוקים ישנים. כשצצו העגבניות הראשונות, הוא הביא אותן לכיתה בקופסה וחילק לכולם. מישהו מהשורה האחורית אמר: "וואו, אתה בכלל לא כמו שאמרו."

בסוף השנה עמד עידן מול השכבה בטקס וסיפר על החממה. הוא לא סיפר על המורה שושנה. הוא רק אמר משפט אחד: "לפעמים מספיק שמישהו אחד ייתן לך מפתח – והדלת נפתחת." בשנה שאחרי, כשהגיע לכיתה תלמיד חדש שכולם לחשו עליו, עידן ניגש אליו ושאל: "יש לך כמה דקות בבוקר? אני צריך עזרה בחממה."

שאלות הבנה – הקיפו את התשובה

1. למה עידן התנהג בהתחלה בצורה "בעייתית"?

א. כי לא אהב את המורה למדעים
ב. כי חשב שכולם כבר החליטו שהוא בעייתי
ג. כי רצה לעזוב את בית הספר
ד. כי לא הבין את החומר

2. מה עשתה המורה שושנה כשעידן נשאר אחרי השיעור?

א. נזפה בו ושלחה אותו למנהל
ב. התקשרה להורים שלו
ג. נתנה לו אחריות על החממה
ד. ביקשה שיחליף כיתה

3. על מה ביססה שושנה את האמון שלה בעידן?

א. על הציונים שלו
ב. על מה שסיפרו עליו
ג. על כך שראתה אותו עוזר בסבלנות לאחיו הקטן
ד. על כך שהוא אוהב עגבניות

4. מה מסמלים המפתחות בסיפור?

א. עונש
ב. אמון ואחריות
ג. כסף

ד. סוד

5. איזה מעשה של עידן קשור גם לשמירה על הסביבה?

א. איחור לשיעורים
ב. בניית מערכת טפטוף מבקבוקים ישנים
ג. הנאום בטקס
ד. השיחה עם המורה

6. מה עשה עידן בשנה שאחרי?

א. עזב את בית הספר
ב. ביקש מפתחות חדשים
ג. נתן הזדמנות לתלמיד חדש שלחשו עליו
ד. הפסיק לבוא לחממה

שאלות פתוחות

1. מה היה קורה, לדעתכם, אילו שושנה הייתה רק נוזפת בעידן? כתבו שתי אפשרויות.

2. הסבירו את המשפט "לפעמים מספיק שמישהו אחד ייתן לך מפתח – והדלת נפתחת".

3. למה עידן לא סיפר בטקס על המורה שושנה? מה זה מלמד עליו?

4. איך הסיפור מתחבר למקור "הוי דן את כל האדם לכף זכות"?

מכתב תודה

למי הייתי רוצה לכתוב מכתב תודה – מבוגר/ת או חבר/ה שהאמינו בי?

יצרה: רוית ראש בן ישי

מה הוא/היא עשו (או אמרו) שעשה לי טוב?

מה השתנה אצלי בעקבות זה?

משפט אחד שאני רוצה לומר לו/לה:

שלב ו' – טוב ברשת

יצרה: רוית ראש בן ישי

דף למורה · מתקנים עולם – מעשה אחד בכל פעם

המטרה: להבין שגם ברשת אנחנו אחראים למילים שלנו, לבדוק לפני שמשתפים ולהפיץ טוב במקום פגיעה.

זמן: 10 דקות במערך 90 · 7 דקות במערך 45

מהלך

1. קוראים "מוות וחיים ביד לשון" ומציגים את חמש שאלות הבדיקה לפני ששולחים.
2. משחק המיון: מתקן / פוגע / לבדוק לפני שמשתפים.
3. תרחישי רשת ("התמונה בקבוצה", "תשתפו לכולם!") ובחירת מעשה טוב אחד ברשת לשבוע הקרוב.

תשובות ודגשים

- משחק המיון: 1. מתקן · 2. פוגע · 3. לבדוק לפני שמשתפים · 4. מתקן · 5. פוגע · 6. לבדוק לפני שמשתפים · 7. מתקן · 8. פוגע · 9. לבדוק לפני שמשתפים · 10. מתקן · 11. פוגע · 12. לבדוק לפני שמשתפים
- חמש שאלות לפני ששולחים: נכון? נחוץ? נעים? הייתי אומר/ת פנים אל פנים? נשאר לתמיד – זה בסדר?

שימו לב לתלמידים שהנושא נוגע בהם. מקורות עזרה: פנו ליועצת, לנאמני החוסן המורים או לנאמני החוסן התלמידים.

שלב ו' – טוב ברשת

יצרה: רוית ראש בן ישי

דף עבודה · מתקנים עולם – מעשה אחד בכל פעם

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

"מוות וחיים ביד לשון" (משלי יח)

מה הפסוק הזה אומר על מה שאנחנו כותבים ברשת?

רגע לפני ששולחים – חמש שאלות

- נכון? האם זה מידע אמיתי ובדוק – או שמועה?
- נחוץ? האם מישהו צריך את זה – או שזה סתם רעש?
- נעים? איך ירגיש מי שקורא – ומי שמדובר עליו?
- הייתי אומר/ת פנים אל פנים? אם לא – גם לא כותבים.
- נשאר לתמיד – זה בסדר? מה שעולה לרשת קשה מאוד למחוק.

משחק המיון

א = מתקן · ב = פוגע · ג = לבדוק לפני שמשתפים

#	ההודעה	א / ב / ג
1	"מזל טוב ליום ההולדת! שמחה שאת בכיתה שלנו "	
2	צילום של חבר ישן בשיעור, עם הכיתוב "תראו את הגאון"	
3	"שמעתי שמבטלים מחר את הלימודים!!! תעבירו!"	
4	"מי שצריך עזרה בתרגיל 4 – אני זמין/ה בשמונה"	
5	סקר בקבוצה: "מי הכי מכוער בשכבה?"	
6	תמונה "מזעזעת" ממקור לא ידוע עם הכיתוב "קרה היום בעיר!"	
7	הודעה פרטית לחברה שנעדרה: "התגעגענו, הנה סיכום השיעור"	
8	הוצאה מכוונת של תלמיד מהקבוצה עם האימוג'י	
9	"מבצע ענק! לחצו על הקישור וקבלו טלפון חינם"	
10	תגובה לפוסט של חבר על הישג: "כל הכבוד, עבדת קשה על זה"	
11	שליחת תמונה של מישהו לקבוצה אחרת בלי לשאול אותו	

#	ההודעה יצרה: רוית ראש בן ישי	א / ב / ג
12	ציטוט "של אדם מפורסם" שלא ברור מי באמת אמר אותו	

מה הייתם עושים?

התמונה בקבוצה

בקבוצת הכיתה מישהו מעלה צילום מסך של הודעה פרטית שתלמידה, שירה, כתבה לחבר. מתחת מתחילות תגובות לועגות. הטלפון שלך מלא התראות.

1. מגיב/ה באימוג'י צוחק – כולם עושים את זה
2. לא מגיב/ה בקבוצה, אבל כותב/ת לשירה בפרטי "ראיתי. את בסדר?"
3. כותב/ת בקבוצה: "חבר'ה, זו הודעה פרטית. זה לא מצחיק – בואו נמחק."

אני בוחר/ת באפשרות ___ כי:

"תשתפו לכולם!"

מגיעה אלייך הודעה: "דחוף!!! כלב נטוש בפארק ליד בית הספר, תעבירו לכל הקבוצות!" יש תמונה של כלב, אבל אין שם, אין תאריך ואין מספר טלפון.

1. מעביר/ה מיד לכל הקבוצות – אולי זה יעזור
2. בודק/ת קודם: שואל/ת מי שלח, מחפש/ת אם יש פרטים ועדכון
3. מוסיף/ה "אני מכיר/ה את הכלב, הוא שלי!" כדי לקבל תגובות

אני בוחר/ת באפשרות ___ כי:

המעשה הטוב שלי ברשת השבוע

- ☐ לכתוב תגובה מפרגנת לחבר/ה
- ☐ לשלוח סיכום שיעור למי שחסר/ה
- ☐ לעצור שרשרת של שמועה
- ☐ לתקן בעדינות מידע לא נכון
- ☐ לשאול "את/ה בסדר?" בפרטי
- ☐ להזמין מישהו/י לקבוצת לימוד

שלב ח' – רפלקציה, אתגר ותעודה

יצירה: רות ראש בן ישי

דף למורה · מתקנים עולם – מעשה אחד בכל פעם

המטרה: לעצור ולחשוב מה למדנו, למלא כרטיס יציאה, לעבור את אתגר הזמן ולקבל תעודה.

זמן: 7 דקות במערך 90 · 8 דקות במערך 45

מהלך

1. יומן רפלקציה – כתיבה אישית שקטה.
2. אתגר הזמן (60 או 90 שניות) – יחידים או קבוצות, אפשר במצב מקרן.
3. כרטיס יציאה 3-2-1 והדפסת תעודה "מתקנים עולם".

תשובות ודגשים

- אתגר הזמן – תשובות: 1. במשנה · 2. לא חייבים לסיים לבד, אבל אסור לוותר · 3. עולם מלא · 4. בתיקון אמיתי עוזרים בשביל האחר ומכבדים אותו · 5. לחפש את הטוב באדם · 6. אמון ואחריות · 7. לתאם מראש מה באמת צריך · 8. גם לעבד וגם לשמור · 9. להעביר ספרים לשכבה הבאה · 10. הסגול · 11. בודקים לפני שמשתפים · 12. למילים יש כוח לבנות או לפגוע · 13. לזהות בעיה · 14. שואלים את מי שהפרויקט נועד לו מה השתנה · 15. לקחת אחריות כשאף אחד לא פועל · 16. אמון באדם אחד יכול לשנות הרבה חיים
- כרטיס יציאה: מי שסימן/ה "קצת כבד לי" – פונים אליו/ה בעדינות אחרי השיעור.

שימו לב לתלמידים שהנושא נוגע בהם. מקורות עזרה: פנו ליועצת, לנאמני החוסן המורים או לנאמני החוסן התלמידים.

שלב ח' – רפלקציה, אתגר ותעודה

צריה: רותי ראש בן ישי

דף עבודה · מתקנים עולם – מעשה אחד בכל פעם

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

יומן רפלקציה

מה הדבר הכי חשוב שלמדתי על תיקון עולם?

איזה מקור או רעיון נשאר איתי, ולמה?

מעשה קטן אחד שעשיתי (או אעשה) השבוע:

מי האדם שהאמין בי – ומה אני רוצה לעשות בשביל מישהו אחר?

משפט שאני רוצה לזכור:

כרטיס יציאה 3-2-1

יצרה: רוית ראש בן ישי

3 – דברים שלמדתי היום

2 – מעשים קטנים שאני מתכוון/ת לעשות

1 – שאלה או מחשבה שנשארה לי

איך אני יוצא/ת מהשיעור? (הקיפו) טוב לי · בסדר · ככה ככה · קצת כבד לי

צריכים לדבר עם מישהו? פנו ליועצת, לנאמני החוסן המורים או לנאמני החוסן התלמידים.

חידון סיכום

1. היכן מופיע לראשונה הביטוי "מפני תיקון העולם"?

א. במשנה
ב. בעיתון
ג. בשיר ילדים
ד. בחוק המחשבים

2. "לא עליך המלאכה לגמור..." – מה המסר?

א. אם אי אפשר לסיים – לא מתחילים
ב. לא חייבים לסיים לבד, אבל אסור לוותר
ג. רק מבוגרים צריכים לעבוד
ד. צריך לגמור הכול מהר

3. "כל המקיים נפש אחת..." – כאילו קיים:

א. עיר שלמה
ב. משפחה אחת
ג. עולם מלא
ד. בית ספר

4. מה ההבדל בין "תיקון אמיתי" לבין עזרה "לראווה"?

א. אין הבדל
ב. בתיקון אמיתי עוזרים בשביל האחר ומכבדים אותו
ג. עזרה לראווה תמיד טובה יותר
ד. תיקון אמיתי חייב להיות גדול

5. "הוי דן את כל האדם לכף זכות" פירושו:

יצרה: רוית ראש בן ישי

א. לשפוט מהר

ב. לחפש את הטוב באדם

ג. להעניש כל טעות

ד. להאמין לכל שמועה

6. בסיפור "המפתחות של החממה" – מה קיבל עידן?

א. עונש

ב. פרס כספי

ג. אמון ואחריות

ד. חופש מהלימודים

7. מה חשוב לעשות לפני התנדבות עם ארגון?

א. לצלם את כולם

ב. לתאם מראש מה באמת צריך

ג. להגיע בלי להודיע

ד. להביא רק ממתקים

8. "לעבדה ולשמרה" – מה תפקידו של האדם בעולם?

א. רק להשתמש

ב. גם לעבד וגם לשמור

ג. רק לשמור ולא לגעת

ד. לבנות כמה שיותר

9. איזה מעשה הוא "שימוש חוזר"?

א. לכבות את האור

ב. לזרוק סוללה לפח

ג. להעביר ספרים לשכבה הבאה

ד. לקנות בקבוק חדש

10. לאיזה פח משליכים צנצנת זכוכית?

א. הכתום

ב. הסגול

ג. הכחול

ד. הירוק הרגיל

תעודת "מתקנים עולם"

מוענקת ל

שלמד/ה מה זה תיקון עולם, עשה/תה מעשים קטנים של טוב,
האמין/ה בהזדמנות שנייה ותכנן/ה פרויקט של שינוי.

מעשה אחד בכל פעם – ואני מתקן/ת עולם.

תאריך: _____ חתימת המחנך/ת: _____

יצרה: רוית ראש בן ישי